

*Pontifices, geminoque senum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.
Nec sola est illic synodorum exerta potestas :
Cœu quos non possent ratione evincere nostri,
Vi premerent : discussæ artes, virusque relectum est
Hæretici sensus : nullumque omnino relictum,
Docta fides quod non dissolveret, argumentum.
Condita sunt, et scripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere undante meatu,
Et tercentis procerum sunt edita linguis.*

Et infra :

*An alium in finem posset procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat, etc.*

In quibus dum geminum cœtum commemorat, loqui videtur de duobus Conciliis quæ ad Sedem Apostolicam scripserunt, Carthaginensi et Milevitano : in quorum altero dux, id est, præses fuit Aurelius ; in altero vero Augustinus, licet non dux jurisdictione et dignitate, fuit tamen ingenio, magisterio et doctrina. Vel certe quia numerum trecentorum procedurum indicat in his Conciliis adfuisse, fortasse ab illis verbis, *Condita sunt*, etc., loquitur de tertio Concilio Carthaginensi ampliori, et nationali, in quo et scripta leguntur præcipua decreta contra Pelagium, Præside Aurelio et præsertim Augustino, tanquam totius cœtus ingenio. Ponit autem trecentorum numerum, vel ratione carminis ponendo numerum magnum certum pro incerto, vel perfectum pro imperfecto, quomodo numerus excedens ducentum trecentenus dici potest ; vel quia, præter 214 Episcopos, verisimile est ibi adfuisse plures sacerdotes, qui numerum illum explerent, vel denique quia cum illis 214 Patribus conjungit præteritorum Conciliorum Patres, qui in eadem doctrinam conspiraverant, vel forte jam in Concilio Milevitano eosdem canones ediderant, ut diximus.

16. *Ephesinum Concilium sequitur relata.* — His Africanis Conciliis adjungimus Ephesinam Synodum, quæ paulo post tempora illorum Conciliorum celebrata est, sub annum Domini 430, et una ex quatuor primis generalibus fuit, et in ea superiorum Conciliorum doctrina confirmata est, et Pelagii hæresis damnata, Deo ita providente ad majorem Pelagii et Cœlestii confusionem, ne illorum damnationi universalis Concilii auctoritas deesse videretur. Quoniam vero synodus Ephesina non contra Pelagium, sed contra Nestorium celebrata est, ut intelligatur quid, et qua occasione contra Pelagianos egerit, sciendum est ex Cassiano, libro quinto et septimo de Incarnatione, Nestorianam hæresim in Pelagio prius

fuisse conceptam, et e converso errorem Pelagii ex Nestoriano fuisse deductum. Refert enim Cassianus Pelagium sensisse, Christum prius fuisse purum hominem, et ob vitæ innocentiam, quam suo arbitrio sine ullo peccato conservavit, deificatum fuisse, indeque progressum Pelagium esse, ut diceret, etiam alios homines sine peccato vivere posse, si velint. Idemque sensit Prosper in epitaphio Nestorianæ et Pelagianæ hæresis, ante carmen de Ingratis dicens :

*Nestoriana lues successi Pelagianæ.
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix, et filia natæ,
Prodivi ex ipso germine, quod peperit.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus voluit.*

17. *Hæreticorum errores ab Ephesino Concilio anathematizantur.* — Nestoriani Pelagianis favabant. — Hinc ergo factum est ut, cum ante Ephesinam Synodum Julianus et alii Pelagiani ab Ecclesia essent ejecti, Constantinopolim ad Nestorium migraverint, graves querelas contra Cœlestinum Papam ferentes, qui a Nestorio benigne recepti sunt, ut constat ex Epistolis quas pro illis ad Cœlestinum scripsit, et ex rescripto Cœlestini ad ipsum, in quo eum ut hæreticorum fautorem reprehendit, apud Baronium, ann. 430, num. 3, usque ad 24. Perseverantibus ergo Nestorianis in sui erroris pertinacia, etiam Pelagianis consentire cœperunt, saltem quoad articulum de originali peccato et de primi parentis lapsu, atque ita Pelagiani et Nestoriani Episcopi se mutuo fovebant. Quamobrem, in fine Concilii, post Nestorianorum damnationem, etiam Pelagiani Episcopi et eorum errores specialiter damnati sunt, ut in Epistola synodica Concilii Ephesini ad Cœlestinum Papam, quæ est 12 inter Epistolas synodales Cyrilli, et habetur in novo Concilio Ephesino, tom. 4, cap. 17, his verbis declarant illius synodi Patres : *Porro autem, perlectis iis in sancta Synodo, quæ de impiorum Pelagianorum, Cœlestii, Pelagii, Juliani, Perfidii, Flori, Marcellini, Ozentii, reliquorumque eadem cum illis sentientium depositione a Pietate Tua istic decreta et constituta sunt, judicavimus et nos quoque ea solida firmaque permanere debere, sumusque omnes ejusdem sententiæ.* Et hæc ratione dixit Gregorius, libr. 5, epistol. 14, alias cap. 114, in Ephesina Synodo damnatum fuisse Pelagium ; et lib. 7, epistol. 47, inde coarguit quorundam hæreticorum calumniam, qui Acta Ephesinæ Synodi, insertis quibusdam capitibus hæresis Pela-

gianæ, corrumpere tentarunt, dicens : *Cum Pelagius et Cœlestius in eadem Synodo damnati sint, quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnantur auctores?* Prosper etiam, in dicto epitaphio, una sententia utramque hæresim in illa synodo fuisse extinctam dicit, dum Nestorianam hæresim introducit dicentem :

*Me tamen una dedit victam sententia letho :
Illa volens iterum surgere, bis cecidit,
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
Intrat, et inferni carceris ima subit.*

CAPUT V.

DE ALIIS CONCILIIS CONTRA RELIQUIAS PELAGIANORUM, ET ALIOS GRATIAE HOSTES CELEBRATIS.

1. *Arausicanum Concilium, ejus doctrina, atque confirmatio.* — Quamvis Pelagianus error, tantæ molis auctoritate prostratus, ac pene extinctus videretur, nihilominus, ut in superioribus vidimus, occasione alterius Prædestinatorum erroris extreme contrarii, iterum commenta mali sopita resurgere in Semipelagianis cœperunt, ut dixit Prosper de Ingratis, initio. Contra has ergo Pelagii reliquias Concilium Arausicanum in Gallia, copiosius doctrinam de gratia, et præsertim de illius necessitate ad initium salutis et fidei declaravit, editis 25 decretis, seu canonibus, ex quibus duo priores continent veram doctrinam de lapsu primi hominis et peccato originali contra Pelagium. A tertio autem canone damnatur sub anathemate Semipelagianus error, sub eisdem fere verbis quibus a Cassiano et Fausto explicatus est ; et hæc occasione, plures sententiæ de necessitate prævenientis et comitantis gratiæ, et de fragilitate liberi arbitrii ad bonum operandum, traduntur, quæ virtute totam doctrinam de gratia et libero arbitrio continent. Quamvis autem hoc Concilium provinciale sit, et non legamus fuisse confirmatum subsequente (ut sic dicam) approbatione, nihilominus canones illi infallibilem fidei auctoritatem continent, quia antecesserunt (ut sic dicam) fuerunt auctoritate Pontificia confirmati, vel potius editi. Nam, ut Patres illius Concilii professi sunt, illi canones non fuerunt ab ipsis facti, vel inventi, sed ab Apostolica Sede fuerunt ad illos transmissi, ut ejusdem Sedis auctoritate et admonitione promulgarentur ; et hæc ratione, Concilium illud antecesserunt ab Apostolica Sede confirmatum dici potest. Cætera vero quæ ad illud Concilium ejusque Canones spectant, supra cap. 4, tractando de Leone Papa, dicta

sunt. Peculiares vero difficultates quæ circa nonnullos ex illis canonibus insurgere possunt, in discursu materiæ de gratia tractabuntur.

2. *Concilium Arausicanum et Synodus Valentina Prædestinatorum iterum damnarunt hæresim.* — Non solum autem Semipelagianorum error, sed etiam aliqua ex parte hæresis Prædestinatorum in illo Concilio damnata est, dum in canone ultimo definitur, nullum esse prædestinatum ad malum, et quemlibet baptizatum posse, per Christi gratiam, quæ ad salutem pertinent operari, si velit, et debere id facere, si salvari velit. At vero hac definitione et aliis non obstantibus, hic error Prædestinatorum vel postea durasse, vel post aliquos annos repullulasse videtur ; nam illius occasione censetur congregatum Concilium Valentinum in Gallia, anno Domini 855, in quo vera doctrina de gratia, et de præscientia ac prædestinatione Dei traditur, quia in his omnibus Prædestinati errabant. Imo illo tempore quidam Scoti hæresim illam renovare tentabant, quos leves homines non pauci sequebantur, ut in capite sexto ejusdem Concilii insinuat, et ad resistendum illis renovata etiam est ibi vera de gratia doctrina, brevissime tamen, et quasi remissive ad priorem Patrum et Conciliorum decreta, sic enim dicitur in capite sexto : *Item de gratia, per quam salvantur credentes, et sine qua rationalis creatura nunquam beate vivit, et de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, sed per gratiam Domini Jesu in fidelibus ejus redintegrato, et sanato, id ipsum constantissime et fide plena fitemur, quod sanctissimi Patres auctoritate sanctarum Scripturarum tenendum nobis reliquerunt. Quod Africana, quod Arausicana Synodus professa est, quod Beatissimi Pontifices Apostolicæ Sedis tenuerunt.* Similia fere habentur de præscientia et prædestinatione in capite primo, ubi dicitur : *De præscientia Dei et prædestinatione, et de questionibus in quibus fratrum animi non parum scandalizati probantur, illud tantum firmissime tenendum credimus, quod ex maternis Ecclesiæ visceribus nos hausisse gaudemus.* Quod in cap. 2 et 3 magis in particulari declaratur, ut postea in suis locis adnotabimus. Quocirca, licet hoc Concilium, eo quod provinciale tantum sit, et non sit a Pontifice confirmatum, per se certam fidem non faciat, tamen, quatenus priorum Conciliorum et Pontificum definitionibus adhærendum esse statuit, eorum infallibilem auctoritatem participat, in aliis

vero magnam habet auctoritatem, licet non fidei, ut in sequenti puncto explicabimus.

3. *Moguntinum Concilium, damnataque ab eo.* — Prius enim advertere oportet ex Baronio, eodem anno 855, in principio, et ann. 448, numer. 3 et sequentibus, auctorem, seu instauratorem dictæ hæresis Prædestinatorum fuisse Gothescalcum, contra quem ante paucos annos congregatum fuerat Concilium quoddam Moguntinum tempore Rabbani, in quo Concilio ille damnatus et perpetuo carceri addictus est; verisimileque est in eodem Concilio doctrinam de gratia iterum confirmatam et modo ad illam hæresim extirpandam accommodato renovatam esse. Acta vero illius Concilii non extant, et ideo nihil amplius de illo affirmare possumus. Meminit autem illius Concilii Trithemius, in *Chronic. Monasterii Hirsaugiensis*; et ex illo Surius, tomo tertio Conciliorum, post synodum secundam Moguntinam, sub eodem Rabbano; et Baronius, anno 848, ex *Francorum Annalibus a Pithæo editis*; et ex Hincmaro, in *Epistola ad Nicolaum Papam*. Ex quo etiam refert aliquos articulos erroneos illius hæretici: *Primus est, quem antiqui Prædestinati (ait) etiam dicebant, quod, sicuti Deus quosdam prædestinavit ad vitam æternam, ita etiam alios ad mortem æternam prædestinavit.* Quem errorem imponebant etiam Augustino Massilienses, quibus respondet Prosper ad objectionem 14 et 15 Gallorum, et notat Fulgentius libro primo ad Monimum, capite ultimo. Alter error notatur ab eodem Hincmaro in *Gothescalco*, nam aiebat *quod Deus non vult omnes homines salvos fieri*, etc. De quo etiam notabant Augustinum Semipelagiani. Verumtamen illa propositio æquivoca est; et si intelligatur de voluntate beneplaciti omnino absoluta, seu efficaci, non est error, sed vera sententia, et in hoc sensu locutus est Augustinus, ubi aliquando verba Pauli dicentis, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, de solis prædestinatis exposuit. Alio vero modo potest illa propositio negativa intelligi de omni Dei voluntate, etiam antecedente, seu conditionata, ita ut sensus sit, quod Deus non vult omnes homines salvos fieri, quantum est ex parte sua: et in hoc sensu propositio illa hæretica est, in quo videtur ille hæreticus locutus.

4. *Tertia hæresis damnata ab eodem Concilio Valentino, et censura alterius explicatur.* — Colligi autem potest hic sensus ex alio ejus errore, quo asserebat: *Quod Jesus Christus, Dominus noster et Salvator, non fuit crucifixus, neque mortuus est pro redemptione to-*

tius mundi, id est, pro redemptione et salute omnium, sed tantum pro his qui salvantur. —

Quæ est manifesta hæresis, ut ex toto novo Testamento constat, et in materia de Incarnatione latius tractatur. Fundatur autem hic error in priori, nimirum, quod nullo modo voluerit DEUS salvare eos qui de facto non salvantur: nam quos DEUS salvare voluit, illos CHRISTUS redemit. Sicut autem ille in præcedenti puncto erravit, non distinguendo in Deo duplicem voluntatem, ita in hoc posteriori deceptus est, non distinguendo redemptionem quoad efficaciam, vel quoad sufficientiam, seu quoad generalem oblationem a Christo factam, quantum erat ex parte suæ voluntatis et Dei. In hoc autem puncto notandum est caput 4 dicti Concilii Valentini, ubi tanquam error in quibusdam notatur, quod dicerent *Christum mortuum fuisse, etiam pro illis impiis qui, a mundi exordio usque ad passionem Domini, in sua impietate mortui, et æterna damnatione puniti sunt*; et subjungit Concilium: *Illud nobis simpliciter ac fideliter tenendum ac docendum placet, juxta Evangelicam et Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: Oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Et Apostolus: Semel Christus obtatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Verumtamen illi contra quos hoc Concilium loquitur, non tantum de sufficientia, sed etiam de efficacia loquebantur; credentes obtulisse Christum sanguinem suum, ut impios jam damnatos a pœnis inferni liberaret, et ita de facto eos redemisse, et ab inferno eduxisse; et ideo dicit Concilium hoc esse contra illud Propheticum: *Morsus tuus ero inferne*, quia vocabulum, *morsus*, significat non omnes mortuos fuisse per Christum ab inferno liberandos, sed tantum fideles et justos: unde, consequenti ratione, cætera quæ dicit Concilium illud, de efficacia mortis Christi intelligenda sunt.

5. *Senonense Concilium Pelagium, ejus reliquias, et Lutherum damnat.* — Tertia synodus provincialis quæ, nostris temporibus, contra hæreses in illis serpentes tradidit, modoque magis accommodato ad illas hæreses confutandas declaravit, est Concilium Senonense, in Gallia celebratum anno 1528, contra insurgentem Lutheranam hæresim, ut in initio ejus dicitur; unde primario intendit Concilium illud defendere liberum arbitrium, quod Lutherus (in hoc imitans Manichæum) auferre conatus

est. Quia vero Pelagius, ut idem Concilium in Præfatione dicit, *Erravit consimiliter, dum aliud extremum secutus, ad vitam beatam comparandam, minime necessariam putat divinam gratiam, sed ad id sufficere censet liberum arbitrium, si modo adsit divinæ legis cognitio, ideo Concilium adjecit. Porro talia deliramenta respuens Ecclesia catholica hæc tria ad salutem requiri docet: fidem, bona opera, et divinam gratiam, neque absque his patere homini adulto viam salutis. Accedentem siquidem ad Deum oportet primum divinæ gratiæ munere adjutum credere, deinde bonis operibus intendere, in quibus efficiendis et liberum arbitrium operatur, et gratia. Quapropter, qui hominem bene operari, et salutem consequi arbitratur absque gratia, aut primatum boni operis libero arbitrio adscribit, non gratiæ, Pelagianus censendus est.* In quibus verbis licet Pelagius tantum nominetur, etiam Semipelagiani et Lutherani comprehenduntur et damnantur, dum et fides ipsa dicitur esse gratiæ donum, et præter fidem opera necessaria esse docentur, quæ et a libero arbitrio, et a gratia, primo tamen, et principaliter a gratia procedant. Quomodo autem hæc duo, gratia nimirum et voluntas libera, in operibus salutis efficiendis conveniant, declarat copiose et mirabiliter idem Concilium, inferius, in decretis fidei, capite decimo-quinto, qui locus est unus ex præcipuis et maxime notandis in hac materia; illum tamen inferius, disputando de auxiliis gratiæ, ex professo tractabimus.

6. *Temeritatis nota detractoribus illius Concilii inuritur.* — Quia vero aliqui minus deferre solent hujus Concilii auctoritati, eo quod provinciale sit, et ab Ecclesia Romana non fuerit confirmatum; addendum hic est, licet non sit hæreticum sentire aut dicere, Concilium illud in aliquo dogmate errasse, aut falsum esse aliquid ab ipso definitum seu tanquam catholicum dogma declaratum, nihilominus non posse talem assertionem illi Concilio injuriosam a temeritatis nota excusari. Primo quidem, quia si Concilium provinciale legitime in suo ordine et gradu congregatum sit ex catholicis Episcopis, debitamque subjectionem ad Ecclesiam Romanam profiteatur, et recta intentione ac debito modo procedat ad fidei declarationem aut defensionem, juxta principia ab Ecclesia catholica recepta, talis Concilii auctoritas magnam per se affert probabilitatem, quæ cujuslibet privati doctoris auctoritati præferenda sit. Nam, cum Christus promiserit, ubicumque fuerint duo

vel tres congregati in nomine ejus, adfuturum ipsum in medio eorum, credendum profecto est, licet Spiritus Sanctus non assistat Concilio Provinciali ut infallibiliter veritatem definiat, specialius juvare plures Prælatos et Doctores congregatos recta intentione, et in nomine ejus, ipsoque Spiritu Sancto specialiter invocato procedentes, quam quemlibet privatum doctorem, vel etiam plures casu in eadem sententiam convenientes. Deinde augetur potest Provincialis Concilii auctoritas ex numero, qualitate et doctrina Patrum in illo convenientium, et ex majori concursu doctorum hominum omni diligentia veritatem inquirentium. Nam, licet in Spiritu Sancti auxilio præcipue fidendum sit, nihilominus ipsemet Spiritus Sanctus, etiam ex parte nostra, cooperationem et diligentiam requirit. Propter quod Act. 15 ab ipsis Apostolis magnam acquisitionem factam esse legimus. Denique multo magis Concilii provincialis auctoritas augetur, quando ejus doctrina nunquam in suspensionem erroris in Ecclesia venit, sed potius usu ipso, et tacito quodam universali consensu, probata est. Tunc enim temerarium profecto esset proprio ac privato judicio tali Concilio contradicere, ut pie, ac docte notavit Cardinalis Bellarm., l. 2 de Conciliis, c. 10, in fine; nec dissentit Cano, l. 5 de Locis, c. 4, concl. 6. Et ratio est, quia jam auctoritas talis Concilii universalis Ecclesiæ auctoritate multum roborata est. Et hoc modo Concilia provincialia in magna veneratione habita semper sunt, ut constat ex litteris synodicis Theodori, Patriarchæ Hierosolymitani, quæ referuntur in 7 Synodo, action. 3 in fine, et a tota Synodo probantur.

7. *Magna auctoritas Senonensis synodi ostenditur.* — In his autem omnibus prædicta Senonensis Synodus valde commendatur. Nam imprimis non ex una tantum provincia, seu metropoli, sed ex pluribus nationibus Gallicæ et Germanicæ congregata videtur. Nam in ea præsedet Cardinalis Antonius a Prato, Senonensis Archiepiscopus, qui Galliæ et Germaniæ Primas dicitur. Unde verisimile est, pro causa tam gravi, plures Episcopos ex illis nationibus congregasse, quamvis neque nomina neque numerus eorum in Actis illius Concilii referantur. Deinde Concilium illud, vel totum vel pro majori parte, Parisiis celebratum est, ut constat ex primo generali decreto ejus in fine, et ex ultimo capite, et conclusionem totius Concilii. Unde clara conjectura sumitur, præter Episcopos adfuisse ibi omnes graves Theologos Parisiensis Acade-

miae, seu Collegii Sorbonici, et ad singula decreta fidei conficienda consilio et doctrina cooperatos fuisse, sicut credendum est ad morales constitutiones edendas jurisperitos Doctores adjuvisse. Hac enim ratione, in praedicto decreto generali, ait dictus Antonius Cardinalis: *Duximus habito suffraganeorum nostrorum consensu, ac multorum divini et humani juris interpretum consilio, his tantis periculis salubriter et celeriter providendum.* Ex hac ergo parte, Concilium illud magna pollet humana auctoritate; aliunde vero ex illius actis, verbis ac progressu, constat legitima auctoritate, et ex gravissima et honestissima causa fuisse congregatum, et magna prudentia et pietate, et debita subjectione ad Romanam Ecclesiam et antiqua Concilia ac decreta processisse; ergo credendum omnino est non defuisse illi singulare Spiritus Sancti auxilium, ut praesertim in doctrina fidei a veritate non aberraret. Denique, cum illud Concilium fere ante nonaginta annos fuerit celebratum, et per universam Ecclesiam divulgatum, in magna auctoritate, et sine ulla suspitione erroris apud catholicos semper fuit; et, quod caput est, Concilium Tridentinum quod post viginti annos celebratum est, in sess. 6 (quam dicto tempore absolvit), virtute approbat totam doctrinam de Gratia, quam Concilium Senonense traderat, quia eandem fere magis explicatam ac locupletatam docet ac definit. Igitur temerarium profecto esset in hac parte aliquid in illo Concilio reprehendere, vel ab ejus sententiis discrepare.

8. *Moguntinum ultimum Concilium.* — Quarto, his accedit Synodus Moguntina ultima, anno 1549, sub Sebastiano Archiepiscopo celebrata. Nam in priori parte, quae est de doctrina fidei, per decem prima capita catholicam de gratia doctrinam optime complectitur, priusque contra Pelagium, deinde contra Lutherum, nulla eorum facta mentione, definit; et ad illius auctoritatem fere applicari possunt quae proxime de Senonensi diximus. Est autem advertendum Concilium Senonense congregatum fuisse ante Concilium Tridentinum, anno scilicet 1528; Moguntinum vero post sessionem 6 Concilii Tridentini celebratum est, anno videlicet 1549, quo tempore Concilium Tridentinum intermissum fuerat, cum sessio 6 anno 1547 fuisset celebrata, licet nondum confirmata esset. Hinc ergo hujus Concilii auctoritas in hac parte maxime probata est, quod Concilium Tridentinum imitatum est, ejusque doctrinam in summam redegit. Quocirca, sicut Concilium

Senonense virtute est a Tridentino approbatum, quia eandem doctrinam tradidit et illustravit, ita Moguntinum dici potest in hac parte antecederet a Tridentino probatum, quoniam ab illo doctrinam suam hausit, ideoque illius etiam auctoritate, tanquam certa, utemur.

9. *De institutione a Concilio promissa, sed non edita, et de ejus auctoritate.* — *De Enchiridio.* — *De Antididagmate.* — Est autem animadvertendum in aliquibus libris huic Concilio adjungi opus inscriptum: *Institutio ad pietatem Christianam.* Verumtamen opus illud non fuit a Concilio editum, nec probatum, sed (ut in eadem inscriptione dicitur) solum fuit institutio illa in Concilio provinciali promissa. A quo autem postea fuerit edita, ignoramus. Unde certum est solum habere privati scriptoris auctoritatem. Idemque observandum est circa quoddam Enchiridion fidei editum in Episcopatu Coloniensi, quod ab aliquibus modernis Theologis sub nomine Concilii Coloniensis allegari solet, cumque in illo multa de gratia et justificatione hominis tradantur, ea Concilio Coloniensi attribuunt. Re tamen vera illa non est doctrina alicujus Concilii Coloniensis, sed privati scriptoris auctoritatem habet, eamque non magnam; quia in expurgatorio Romano et Hispano, sub nomine Enchiridii christianae institutionis dicitur falso esse impositum Concilio Coloniensi, et in multis ad gratiam et justificationem pertinentibus expurgatur. Similique modo, etiam opus aliud quod *Antididagma* inscribitur, et a Canonicis Coloniensibus scriptum esse dicitur, privatam omnino auctoritatem habet, et utrumque opus in nonnullis rebus a multis reprehenditur, ut postea videbimus. Ideoque neque institutio Moguntina, neque Enchiridion Coloniense, illis Conciliis in tomis Conciliorum adjuncta sunt, neque in duobus modernis Conciliis Coloniensibus, quae in quinto tomo Conciliorum habentur, aliqua doctrina de gratia traditur.

10. *Omnia amplectitur Tridentina Synodus.* — Post dicta ergo Provincialia Concilia (Moguntino excepto), celebratum est Concilium Oecumenicum Tridentinum, quod in sess. 5, 6 et 14, copiosius et distinctius quam praecedentia Concilia, doctrinam de gratia et libero arbitrio tradidit ac definivit. Cum enim Concilium hoc errores omnium haereticorum, antiquos et novos perspectos haberit, tam copiose, erudite et distincte catholicam doctrinam tradit, ut et errores omnes damnat ac penitus extirpet, et quidquid praecedentia Concilia, et

antiqui Patres ac Pontifices de gratia et libero arbitrio, deque hominis justificatione tradiderunt, gravissime ac sapientissime confirmet. Est autem animadvertendum, Concilium hoc, in sua doctrina tradenda, optimo ordine processisse; nam prius, in sessione quinta, doctrinam de peccato originali et humanae naturae corruptione, seu in deterius mutatione per Adae peccatum, primum contra Pelagianos, et consequenter etiam contra Lutheranos proponit. Deinde vero in sess. 6, de Reparatione hominis lapsi, et consequenter de naturae impotentia et gratiae necessitate ad bene ac sancte operandum, et ad veram justitiam coram Deo obtinendam, catholicam doctrinam tradit. Ac tandem in sess. 14, quomodo possit justitia, semel habita, et per actualia peccata postea perditam, iterum recuperari docet; ideoque in his omnibus locis veram de gratia et sanctificatione hominis doctrinam inculcat, sed praecipue, magisque ex instituto, illam in sess. 6 tradit. Quia vero contra Pelagium ejusque reliquias multa decreta canonica jam antea edita fuerant, et novi haeretici innumeros errores circa Dei gratiam, et hominis libertatem, ac veram justificationem, remissionem peccatorum, operumque necessitatem, ac meritum multiplicaverant; ideo contra antiquos haereticos tribus tantum canonibus, et totidem fere capitulis doctrinam prius praestringit; postea vero per plura capita, et alios triginta canones, tam copiose, distincte et efficaciter novos haereticos insequitur, ut omnes eorum haereses damnat et evertat. Quae omnia ex discursu totius materiae evidentiora fient; nam hujus Concilii decretis nostram doctrinam praecipue confirmabimus, et in illis elucidandis, et juxta veram Concilii mentem exponendis, totis viribus incumbemus. Conduceret autem non parum ad ipsius Concilii intelligentiam, integra ejusdem Synodi acta inspecta habere; illa tamen haecenus typis mandata non sunt, neque manu scripta ad manus nostras pervenerunt.

CAPUT VI.

DE PATRIBUS QUI VERAM DE GRATIA DOCTRINAM NOBIS TRADIDERUNT, ET CONTRARIAS HAERESIS CONFUTARUNT.

1. *Patres ante Pelagium pauca de gratia tradidere.* — Quoniam vera doctrina de gratia inter haereses contrarias versatur, quarum altera liberum arbitrium, alia gratiam, ejusve necessitatem negat, ideo advertere oportet

haeresim negantem libertatem arbitrii, antiquiorem multo esse errore Pelagii negantis gratiae necessitatem. Unde factum est ut Patres qui Pelagium praecesserunt, saepe de libertate arbitrii ex professo disputent, et contrarias haereses impugnent; de gratia vero Dei pauca tradant, et non ex instituto, sed obiter, et quasi aliud agentes. Et ideo Pelagiani, multoque magis Semipelagiani, Augustino objicere solebant, quod novam doctrinam, et non solum antiquis Patribus vel contrariam, vel saltem invisam, verum etiam ab ipso antea non traditam, ad impugnandum Pelagium induceret. Ita refert Hilarius, Epist. ad Augustinum dicens: *Ad summam, fatigatis omnibus nobis, ad id prosecutio eorum, vel potius querela convertitur, consentientibus etiam his qui hanc definitionem improbare non audent, ut dicant, quid opus fuit hujusmodi disputationis incerto tot minus intelligentium corda turbari? Neque enim minus utiliter sine hac definitione, aiunt, tot annis a tot tractatoribus, tot praecedentibus libris, et tuis, et aliorum, tum contra alios, tum maxime contra Pelagianos (qui enim haec dicebant, Semipelagiani erant) catholicam fidem fuisse defensam.*

2. Eadem fuit Prosperi intentio in Epistola sua, cum dixit: *Illud etiam qualiter diluatur, quaesumus, patienter insipientiam nostram ferendo, demonstres, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, pene omnium par invenitur et una sententia qua propositum et praedestinationem Dei secundum praescientiam receperunt; et ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliae fecerit, quia finem uniuscujusque praeviderit, et sub ipso gratiae adjutorio, in qua futurus esset voluntate, et actione praescierit.* Nam licet haec verba de praedestinatione potius quam de gratia scripta sint, nihilominus quaestiones de gratia et praedestinatione inter se connexae habitae sunt, ut quae de gratia tota, seu de initio ejus dicuntur, de praedestinatione dicta esse credantur, et e converso: nam Augustinus unum ex alio colligere visus est et ab uno ad aliud saepe transitum facere visus est argumentando, ac subinde, ex eisdem Scripturae testimoniis, ambas de gratia et praedestinatione quaestiones definire; et ideo Semipelagiani a tota illa doctrina abhorrebant, et tanquam novam vitandam censebant. Quod his verbis testatur Prosper Epistola ad Ruffinum: *Ab hac autem confessione gratiae Dei ideo quidam resiliunt, ne cum eam talem confessi fuerint, qualis divino eloquio praedicatur, et qualis opere suae potestatis agnoscitur, etiam hoc necesse ha-*